

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 6 mars 1942 kl. 1 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion om specificering av skulder m. m. i allmän självdeklaration.

(2:a avd.)

I en inom första kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 40, har herr *Bondeson* hemställt, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om sådan ändring av formuläret till allmän självdeklaration, att den deklarationsskyldige skall för åtnjutande av avdrag specificera sina skulder och utbetalade räntor å gäld».

Beträffande motiveringen för detta yrkande, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, får utskottet hänvisa till motionen.

Enligt 29 § 1 mom. taxeringsförordningen skall skattskyldig i allmän självdeklaration bl. a. upptaga de avdrag, som äro att hänföra till varje förvärvskälla, ävensom sina tillgångar och skulder vid slutet av beskattningsåret, om och i den mån skattskyldighet för förmögenhet åligger honom.

Jämlikt 32 § 2 mom. nämnda förordning är envar efter anmaning skyldig att i den omfattning, som i anmaningen angivits, meddela för egen taxering för inkomst eller förmögenhet erforderliga upplysningar utöver dem, som föranledas av deklarationsformuläret. Sådan skyldighet föreligger jämväl enligt 54 § i fråga om förhållanden, som avse tid före beskattningsåret och som hava betydelse för åsättande av taxering eller eftertaxering.

Därest skattskyldig i avgiven självdeklaration gjort avdrag för gälldranta eller skuld och fråga ej är om lån mot obligationer, förlagsbevis eller för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar, skall enligt 35 § 1 mom. punkt d) taxeringsförordningen efter anmaning avlämnas uppgift av annan än penningförvaltande inrättning å borgenärens namn och hemvist.

I den föreliggande motionen har bl. a. erinrats om, att med den betydelse, som förmögenhetsbeskattningen har, syntes oegentligt, att de skulder, som finge avdragas i deklarationen, icke skulle specificeras i fråga om borgenär och belopp. Endast genom en dylik specificering torde utan särskild kontroll säkerhet kunna erhållas för att den skattskyldige icke tillgodoförde sig avdrag för skulder med högre belopp än som vederbort. Jämväl i fråga om räntorna skulle en specificering i fråga om mottagare och belopp leda till en viss säkerhet för att icke högre belopp upptoges än som finge avdragas. Därest uppgifter om skulder och räntor sammanfördes på ett formulär, skulle upp-

giftslämnandet förenklas. Härigenom kunde kontroll även lättare genomföras, att borgenärer respektive mottagare upptagit beloppen i sina deklara- tioner.

Frågan om förbättrad kontroll å av skattskyldig i allmän självdeklaration upptagna skulder samt yrkade avdrag för ränteutgifter har på sin tid ägnats uppmärksamhet av skattekontrollsakkunniga i deras den 12 augusti 1933 avlämnade betänkande med förslag till ändrade bestämmelser angående förbättrad deklarationskontroll och förstärkt taxeringsorganisation m. m. (Statens off. utredn. 1933: 27). Efter att hava erinrat om att vid avdrag i självdeklaration för ränteutgifter och skulder någon specifikationsskyldighet icke föreläge men att skattskyldig vore pliktig att efter anmaning lämna närmare upplysningar härom, framhöllo de sakkunniga, såvitt nu är i fråga, bl. a. följande.

Erfarenheten hade givit vid handen, att mycket ofta utgiftsräntor och skulder upptagits oriktigt i avlämnade deklara- tioner. Mången gång berodde detta på bristande noggrannhet eller oförmåga att riktigt tolka skattelagarnas föreskrifter. Då skyldighet att lämna specifikation icke stadgats, brukade många deklaranter icke föra anteckningar rörande ränteutgifter samt inskränka sig till att lämna mer eller mindre noggrant beräknade klumpsiffror i deklara- tionen. Vanligt vore särskilt i fråga om lån mot inteckning i fast egendom, att avdrag påyrkades icke endast för ränta utan jämväl för amorteringar. Ofta inginge i avdragna räntebelopp upplupna, icke förfallna räntor ävensom utgifter av helt annan natur, för vilka avdrag i beskattningshänseende icke vore medgivet. Många skattskyldiga plögade avdraga uppsåtligt finge- rade räntor. Frånvaron av kontroll beträffande skulder finge ur taxerings- synpunkt anses betänklig. Såsom ett värdefullt kontrollmedel hade utnyttjats de redovisningar rörande i förmögenheten ingående tillgångar, de skattskyldiga lämnade. Värdet av en sådan kontrollmetod förringades dock betydligt genom att så viktiga i förmögenhetsredovisningen ingående poster som skulder finge angivas utan specifikation. I syfte att råda bot på berörda missförhållanden och för att erhålla en tillfredsställande kontroll i ämnet föreslogo de sakkunniga, att de skattskyldiga skulle åläggas att lämna specifikation i fråga om gäldräntor och skulder. Beträffande möjligheten att erhålla sådan specifikation efter anmaning, vilket även med dåvarande bestämmelser i stor utsträckning kunnat ske, anförde de sakkunniga såsom en ofta iakttagen olägenhet, att deklaranter betraktade anmaningen såsom ett uttryck för misstro mot deklara- tionens tillförlitlighet. Då det vore angeläget att undvika föreskrifter, som kunde leda till uppväckande av irritation bland dem, som riktigt fullgjort sin deklara- tionsplikt, hade de sakkunniga redan funnit nämnda förhållande vara tillräckligt skäl för att undersöka, huruvida icke genom införande av ovillkorlig specifikationsplikt de nyssnämnda missförhållandena kunde avhjälpas. Mot införande av skyldighet att i deklara- tion specificera gäldräntor och skulder hade förnämligast erinrats det besvär en sådan uppgiftsplikt skulle föranleda deklara- tionerna samt att därigenom obehörigt intrång skulle göras i de skattskyldigas privata ekonomiska angelägenheter. Enligt de sakkunnigas mening syntes förstnämnda erinran knappast böra tillmätas avgörande betydelse. Det vore visserligen riktigt, att många deklaranter underlåte att föra fortlöpande anteckningar om bland annat ränteutgifter och följaktligen genom specifikationsskyldigheten skulle förorsakas ökat besvär, men det vore uppenbarligen endast i sin ordning, att en-

var förde sådana anteckningar, att han kunde riktigt fullgöra sin deklara- tionsplikt. Det genom specifikationsskyldigheten föranledda ökade besväret skulle följaktligen i fråga om dem, som på ett klanderfritt sätt fullgjorde sin deklara- tionsplikt, inskränka sig till att i deklara- tionen införa en avskrift av den sammanställning, deklara- nten ändock i regel måst uppgöra. Det syntes därför knappast kunna med fog erinras, att uppgiftsplikten skulle i högre grad betunga de skattskyldiga, och i flertalet fall syntes dessa icke därigenom komma att föranledas ett så stort besvär som det skyldigheten att lämna spe- cifikation å aktier och obligationer medförde. Invändningen att uppgiftsplik- ten skulle framtvunga yppande av privata förhållanden hade måhända större berättigande. Med hänsyn härtill ansåge de sakkunniga skyldighet icke böra åläggas för långgivare att lämna uppgift om låntagares namn. För låntagare borde däremot sådan specifikationsskyldighet föreskrivas. Vidare föreslogs en bestämmelse, som gäve Kungl. Maj:t befogenhet att medgiva deklara- nten rätt att avlämna specifikationen till landskamreraren (taxeringsavdelningen).

De sakkunniga hade jämväl upprättat utkast till formulär till särskild deklara- tionsbilaga att obligatoriskt användas av skattskyldig, som bland an- nat yrkat avdrag för utgiftsräntor eller skulder. I denna bilaga skulle upp- tagas specifikationer å nämnda poster med angivande av dels, huruvida fråga vore om inteckningslån, dels ock långgivarens namn och adress, lånets storlek, räntefot och räntebelopp. Denna specifikationsskyldighet skulle dock icke föreligga, därest fråga vore om ränteutgifter eller skulder i rörelse.

I proposition nr 148 till 1935 års riksdag erinrade departementschefen i anledning av de sakkunnigas förenämnda förslag bland annat, att i yttran- dena över förslaget hade från många håll uttalats, att den av de sakkun- niga föreslagna nya bilagan skulle vålla svårigheter och irritation hos de skattskyldiga. Departementschefen anförde härefter bland annat beträffande förslaget om införande av obligatorisk skyldighet att i deklara- tionen speci- ficera gäldräntor och skulder, att detta skedde redan i ej ringa utsträckning efter anmaning, och sådana specifikationer kunde även tjäna till ledning för annans, nämligen enskilda långgivares, taxering. Med hänsyn dels därtill, att här i motsats till vad som gällde i fråga om bankräntor någon särskild olägenhet ur kontrollsynpunkt icke vore förenad med att specifikation läm- nades senare, och dels jämväl därtill, att med den föreslagna organisationen begränsade möjligheter att utnyttja obligatoriska uppgifter skulle föreligga, hade departementschefen ansett tillräcklig anledning icke föreligga att då göra specifikationen obligatorisk. Däremot borde, för de fall att uppgifterna kunde anses önskvärda, lagliga möjligheter för deras infordrande beredas. För att detta skulle gälla även i fråga om långgivares namn föreslog departe- mentschefen införande i 35 § 1 mom. taxeringsförordningen av ovan om- nämnda stadgande, att annan än penningförvaltande inrättning skulle, där- est skattskyldig i avgiven självdeklara- tion gjort avdrag för gäldränta eller skuld och fråga ej vore om lån mot obligationer, förlagsbevis eller andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar, vara skyldig att på anmaning lämna uppgift, i den mån den kunde lämnas, angående namn och hemvist å borgenären.

På hemställan av 1935 års bevillningsutskott (betänkande nr 37) godkände riksdagen det i propositionen framlagda förslaget i ämnet.

Utskottet.

I likhet med motionären finner utskottet det givetvis vara angeläget, att skattskyldig i sin till ledning för taxeringen avgivna deklaration lämnar korrekta uppgifter om sina skattepliktiga intäkter samt avdragsgilla utgifter, samt att beskattningsmyndigheterna hava möjlighet att på ett tillfredsställande sätt kontrollera att så sker. Vad särskilt angår gäldräntor och skulder äro de skattskyldiga för närvarande icke pliktiga att i deklarationen specificera dessa poster. Genom den anmaningsrätt, som tillkommer taxeringsnämndsordförandena, hava emellertid taxeringsnämnderna möjlighet att, där skäl därtill föreligger, förskaffa sig de kompletterande upplysningar, som erfordras för att kunna kontrollera riktigheten av den skattskyldiges deklaration i berörda avseenden. Enligt vad utskottet har sig bekant torde även beskattningsnämnderna i rätt stor utsträckning begagna sig av denna kontrollmöjlighet, och kännedomen härom torde i icke ringa grad medverka till att de skattskyldiga i nu förevarande hänseenden fullgöra sin deklara-tionsplikt så noggrant som möjligt.

Ett genomförande av motionärens förslag skulle givetvis komma att öka beskattningsnämndernas och framför allt taxeringsnämndernas arbete. Redan nu är det material, som det åligger beskattningsnämnderna att granska, högst betydande. En ytterligare ökning av detta material skulle otvivelaktigt komma att inkräkta på den relativt korta tid, taxeringsnämnderna hava till sitt förfogande för taxeringsarbetet. Det torde sålunda kunna befaras, att nämnderna, därest motionärens förslag genomfördes, skulle nödgas eftersätta en del av sitt granskningsarbete i övrigt, samt att detta komme att bliva till men för taxeringsresultatet. Härtill kommer, att det torde kunna ifrågasättas, huruvida icke för att till fullo nå det syfte, som motionären synes avse, det blöve nödvändigt att utsträcka den obligatoriska uppgiftsskyldighet, varom nu är fråga, till att gälla även långivarna. En sådan anordning skulle, därest man önskar ernå en tillfredsställande kontroll, även kräva införande av ett underrättelseförfarande taxeringsnämnderna emellan, motsvarande det som för närvarande gäller exempelvis i fråga om periodiska understöd. Därvid skulle emellertid taxeringsnämndsordförandena komma att påläggas en så betydande ökning av deras arbetsbörda, att frågan om en ändrad taxeringsorganisation komme att aktualiseras.

I detta sammanhang vill emellertid utskottet framhålla, att utskottet icke förbiset, att med den skärpning av beskattningen, som nu måst vidtagas, det kan befaras att mindre samvetsgranna skattskyldiga frestas att söka vinna lättnad i sin beskattning genom att lämna felaktiga uppgifter i sina deklarationer bland annat beträffande skulder och gäldräntor. Utskottet förutsätter därför, att beskattningsnämnderna vid taxeringen ägna den föreliggande frågan uppmärksamhet, samt att nämnderna, där anledning därtill förefinnes, begagna sig av de medel, som stå dem till buds för att kontrollera riktigheten av de skattskyldigas uppgifter på förevarande område.

Skulle utvecklingen tendera i sådan riktning, att de skattskyldiga i större omfattning lämna felaktiga uppgifter i sina deklARATIONER rörande skulder och gäldräntor, finner utskottet det vara nödvändigt att åtgärder vidtagas för att förhindra ett sådant missförhållande. Utskottet är därvid förvissat om, att Kungl. Maj:t kommer att uppmärksamma utvecklingen på detta område samt, där skäl därtill befinnes föreligga, vidtager de åtgärder, som anses erforderliga. På grund av det anförda finner sig utskottet sakna anledning att biträda motionärens förslag om skrivelse till Kungl. Maj:t i detta ämne.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att motionen I: 40 av herr Bondeson, om specificering av skulder m. m. i allmän självdeklaration, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 6 mars 1942.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bårg, Elon Andersson, Wahlmark, friherre Lagerfelt, Sjödahl, Egnell, Ekman, Bengtsson, Frans Ericson* och *Velandér*; samt

från andra kammaren: herrar *Björklund, Persson* i Undersvik, *Sandberg, Kilbom, Karlsson* i Grängesberg, *Thorell, Jonsson* i Skedsbygd, *Sundström* i Skövde och *Bladh*.